

कपालमोचनाख्यानं दक्षयज्ञविहंसनम् ॥
हरस्य कालरूपाख्या कामस्य दहनं ततः ।
प्रह्लादनारायणयोर्युद्धं देवासुराह्वयम् ॥
सुकेशकंसमाख्यानं ततो सुवनकोषकम् ।
ततः काम्यव्रताख्यानं श्रीदुर्गाचरितं ततः ॥
तपतीचरितं पश्चात् कुरुचेन्नस्य वर्णनम् ।
सरोमाहात्म्यमतुलं पार्वतीजन्मकौत्सनम् ॥
तपस्तस्या विवाहश्च गौर्यपाख्यानकं ततः ।
ततः कौशिक्यपाख्यानं कुमारचरितं ततः ॥
ततोऽश्वकवधाख्यानं साधोपाख्यानकं ततः ।
जाबालिचरितं पश्चादरजायाः कथादुसुता ॥
अश्वकेश्वरयोर्युद्धं गणत्वं चान्दकस्य च ।
मरुतां जन्मकथनं वलेश्च चरितं ततः ॥
ततस्तु लक्ष्म्याचरितं चैविक्रममतः परम् ।
प्रह्लादतीर्थयात्रायां प्रीयन्ते तत्कथाः शुभाः ॥
ततश्च धुन्वुचरितं प्रेतोपाख्यानकं ततः ।
नक्षत्रपुराख्यानं श्रीदामचरितं ततः ॥
त्रिविक्रमचरित्रान्ते ब्रह्मप्रोक्तः संधोक्तमः ।
प्रह्लादवलिचंवादे सुतले हरिप्रसन्नम् ॥
इत्येष पूर्वभागोऽस्य पुराणस्य तवोदितः ॥”
तदुत्तरे भागे दृष्टव्यमनाख्ये ।
“इष्टु तस्योत्तरं भागं दृष्टव्यमनसं श्रुतम् ॥
माहेश्वरी भागवती सौरी गायेश्वरी तथा ।
चतस्रः संहिताश्चान् पृथक् साहस्रसंज्ञया ॥
माहेश्वर्यान्तु कृष्णस्य तद्वक्तानाश्च कौत्सगुम् ।
भागवत्यां जगन्मातुरवतारकथादुसुता ॥
सौर्यां सूर्यस्य महिमा गदितः पापनाशनः ।
गायेश्वर्यां गणेशस्य चरितश्च महेश्वरः ॥
इत्येतद्वामनं नाम पुराणं सुविचित्रकम् ।
पुलस्त्येन समाख्यातं नारदाय महात्मने ॥
ततो नारदतः प्राप्तं यासेन सुमहात्मना ।
यासात्तु लब्धवान् वत्स । तच्छिष्यो रोमहर्षणः ॥
स चाख्यास्यति विप्रेभ्यो नैमिषीयेभ्य एव च ।
एवं परम्पराप्राप्तं पुराणं वामनं शुभम् ॥” * ॥
तत्फलश्रुतिः ।
“ये पठन्ति च शृण्वन्ति तेऽपि यान्ति परां गतिम् ।
लिखितेतत् पुराणम् यः श्रुद्विषुवेऽप्येतत् ॥
विप्राय वेदविदुषे हृतधेनुसमाक्षितम् ।
स सतुह्य नरकाग्रेत्येतं स्वर्गं पितृन् स्वकान् ।
देहान्ते सुक्तभोगोऽसौ याति विष्णोः परं ॥”
पदम् ॥”

इति श्रीनारदीयपुराणे पूर्वभागे दृष्टदुपाख्याने
चतुर्थपादे १०५ अध्यायः ॥ १४ ॥
पञ्चदशं कूर्मपुराणम् ।

श्रीब्रह्मोवाच ।

“इष्टु वत्स । मरीचेऽस्य पुराणं कूर्मसंज्ञितम् ।
लक्ष्मीकल्याणचरितं यत्र कूर्मवपुर्हरिः ॥
धर्मार्थकाममोक्षार्थां माहात्म्यं पृथक् पृथक् ।
इन्द्रदुवप्रसङ्गेन प्राहर्षिभ्यो दयान्तिकम् ॥
तत्सप्तदशसाहस्रं सुचतुःसंहितं शुभम् ।
यत्र ब्राह्मणां पुरा प्रोक्ता धर्मा नानाविधा सुने ॥
नानाकथाप्रसङ्गेन नृणां सज्जितहायकाः ॥” * ॥

तत्पूर्वभागे ।

“तत्र पूर्वविभागे तु पुराणोपक्रमः पुरा ।
लक्ष्मीप्रभुत्वसंवादः कूर्मप्रिगणसङ्ख्या ॥
वर्णाश्रमाचारकथा जगदुत्पत्तिकौत्सनम् ।
कालसङ्क्रा समासेन जयान्ते स्तवनं विभोः ॥
ततः सङ्क्षेपतः सर्गः शाङ्करं चरितं तथा ।
सहस्रनाम पार्वत्या योगस्य च निरूपणम् ॥
भृगुवंशसमाख्यानं ततः खायम्बुवस्य च ।
देवादीनां समुत्पत्तिर्दक्षयज्ञाहृतस्ततः ॥
दक्षष्टिकथा पश्चात् कश्यपाख्यकौत्सनम् ।
आत्रेयवंशकथनं कृष्णस्य चरितं शुभम् ॥
मार्कण्डेयसंवादो यासपाख्यवसंकथा ।
युगधर्मानुक्तं यासजैमिनीकौ कथा ॥
वाराणस्याश्च माहात्म्यं प्रयागस्य ततः परम् ।
त्रैलोक्यवर्णनञ्चैव वेदशाखानिरूपणम् ॥” * ॥
तदुत्तरभागे ।

“उत्तरेऽस्य विभागे तु पुरा गौतेश्वरी ततः ।
यासगीता ततः प्रोक्ता नानाधर्मप्रबोधनी ॥
नानाविधानां तीर्थानां माहात्म्यं च पृथक्
ततः ।

नानाधर्मप्रकथनं ब्राह्मण्यं संहिता स्मृता ॥
अतः परं भगवती संहितार्थनिरूपणे ।
कथिता यत्र वर्णानां पृथग्दृष्टिरुदाहृता ॥”
तदुत्तरभागीयभगवत्पात्राद्वितीयसंहितायाः
पञ्चपादेऽह ।

“पादेऽस्याः प्रथमे प्रोक्ता ब्राह्मणानां व्यव-
स्थितिः ।
सदाचारात्मिका वत्स । भोगसौख्यविवर्धनी ॥
द्वितीये क्षत्रियाणाम् दृष्टिः सन्यक् प्रकी-
र्तिता ।

यथा लाभितया पापं विधुषेह ब्रजेद्विम् ॥
द्वितीये वैश्यजातीनां दृष्टिरुक्ता चतुर्विधा ।
यथा चरितया सन्यक् जमते गतिसुत्तमाम् ॥
चतुर्थेऽस्यास्तथा पादे शूद्रदृष्टिरुदाहृता ।
यथा सन्त्यति श्रीश्री नृणां श्रेयोविवर्धनः ॥
पञ्चमेऽस्यास्ततः पादे दृष्टिः सङ्करजोदिता ।
यथा चरितयाप्रोति भाविनीसुत्तमां जनिम् ॥
इत्येषा पञ्चपद्युक्ता द्वितीया संहिता सुने ।
द्वितीयाजोदिता सौरी नृणां कामविधायिनी ॥
षोड्धा षट्कर्मसिद्धिं सा बोधयन्ती च कामि-
नाम् ।

चतुर्थी वैष्णवी नाम मोक्षदा परिकीर्तिता ॥
चतुर्थ्यो दिवादीनां साचादृजसंखरूपिणी ।
ताः क्रमात् षट्चतुर्द्विषुसाहस्राः परि-
कीर्तिताः ॥”

तत्फलश्रुतिः ।

“एतत्कूर्मपुराणम् चतुर्वर्गफलप्रदम् ।
पठतां शृण्वतां नृणां सर्वोत्कृष्टगतिप्रदम् ॥
लिखितेतत् यो भक्ता हैमकूर्मसमन्वितम् ।
ब्राह्मणाद्यायने दद्यात् स याति परमां गतिम् ॥”
इति श्रीनारदीयपुराणे पूर्वभागे दृष्टदुपाख्याने
चतुर्थपादे १०६ अध्यायः ॥ १५ ॥

षोडशं मत्स्यपुराणम् ।

श्रीब्रह्मोवाच ।

“अथ मातृस्यं पुराणं ते प्रवक्ष्ये द्विजसत्तम ।।
यचोक्तं सत्यकल्पानां वृत्तं सङ्क्षिप्य भूतले ॥
यासेन वेदविदुषा नरसिंहोपवर्णनम् ।
उपक्रम्य तदुद्दिष्टं चतुर्दशसंज्ञकम् ॥
मनुमत्स्यसुसंवादी ब्रह्माख्यवर्णनन्तः ।
ब्रह्मदेवासुरोत्पत्तिर्मातृतोत्पत्तिरेव च ॥
मदनद्वादशी तद्वत् लोकपालाभिपूजनम् ।
मन्वन्तरसमुद्देशो वैश्वाराध्याभिवर्णनम् ॥
सूर्यवैवस्वतोत्पत्तिर्विधसङ्गमनं तथा ।
पितृवंशाशुक्तं आहकालस्तथैव च ॥
पितृतीर्थप्रचारश्च सोमोत्पत्तिस्तथैव च ।
कौत्सनं सोमवंशस्य ययातिचरितं तथा ॥
कात्तं वीर्यस्य चरितं दृष्टं वंशाशुकीर्तनम् ।
श्वशुराप्तस्था विष्णोर्दशधा जन्म च क्षितौ ॥
कौत्सनं पुरुवंशस्य यंशो हौताशनः परः ।
क्रियायोगस्ततः पश्चात् पुराणं परिकीर्तितम्
व्रतं नक्षत्रपुर्यं मात्तं खड्गयनं तथा ।
कृष्णाष्टमीव्रतं तद्वन्नोहिणीचन्द्रसंज्ञितम् ॥
तद्वागविधिमहात्म्यं पादपोष्यं एव च ।
सौभाग्यश्रयनं तद्वदगस्त्यव्रतमेव च ॥
तथानन्तर्हतीयाया रसकल्याणिनीव्रतम् ।
तथैवानन्दकर्म्याश्च व्रतं सारखतं पुनः ॥
उपरागाभिवेकश्च सप्तमीश्रयनं तथा ।
भीमाख्या द्वादशी तद्वदङ्गश्रयनं तथा ॥
अश्विनश्रयनं तद्वत् तथैवाङ्गारकव्रतम् ।
सप्तमीसप्तकं तद्वद्विप्रोक्ताद्वादशीव्रतम् ॥
मेरुप्रदानं दशधा यद्विश्रान्तिस्तथैव च ।
यहस्वरूपकथनं तथा शिवचतुर्दशी ॥
तथा सर्वफलदागः सूर्यवारव्रतं तथा ।
संक्रान्तिक्षपनं तद्वद्विभूतिद्वादशीव्रतम् ॥
यद्विजतानां माहात्म्यं तथा ज्ञानविधिक्रमः ।
प्रयागस्य तु माहात्म्यं द्वीपलोकशुवर्णनम् ॥
तथान्तरीचचारश्च भुवमाहात्म्यमेव च ।
भवनानि सुरेन्द्राणां त्रिपुरोद्योतनं तथा ॥
पितृप्रवरमाहात्म्यं मन्वन्तरविनिर्णयः ।
चतुर्गुणस्य सम्भूतिर्युगधर्मनिरूपणम् ॥
वज्राङ्गस्य तु सम्भूतिस्सारकोत्पत्तिरेव च ।
तारकासुरमाहात्म्यं ब्रह्मदेवासुरकौत्सनम् ॥
पार्वतीसम्भवस्तद्वत् कुमारविजयस्तथा ।
अनङ्गदेहदाहश्च रतिश्रीकस्तथैव च ॥
गौरीतपोवनं तद्वच्छिवेनाथ प्रसादनम् ।
पार्वतीक्षिप्तसंवादस्तथैवोदाहृतमङ्गलम् ॥
कुमारसम्भवस्तद्वत् कुमारविजयस्तथा ।
तारकस्य वधो योरो नरसिंहोपवर्णनम् ॥
पञ्चोद्भवविशर्गस्तु तथैवान्यकवातनम् ।
वाराणस्यास्तु माहात्म्यं नर्मदायास्तथैव च
प्रवराशुक्रमस्तद्वत् पितृगाथाशुकीर्तनम् ।
तथोभयसुखीदानं दानं कृष्णाजिनस्य च ॥
ततः सावित्र्युपाख्यानं राजधर्मास्तथैव च ।
विविधोत्पातकथनं यद्विश्रान्तिस्तथैव च ॥